

EHDOTUS MAA- JA METSÄTALOUSHMINISTERIÖN ASETUKSEKSI ELINTARVIKETIETOJEN ANTAMISESTA KULUTTAJILLE ANNETUN MAA- JA METSÄTALOUSHMINISTERIÖN ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

Lainsäädännön muutostarpeet

Kuluttajat ovat yhä kiinnostuneempia siitä, mistä ruoka tulee, missä ja miten se on tuotettu ja tehty sekä minkälaisen reitin se on kulkenut kuluttajan ruokapöytään. Suuri osa kuluttajista toivoo nykyistä kattavampia tietoja elintarvikkeiden alkuperästä.

Suomi on useissa eri yhteyksissä Euroopan Unionin toimielimissä korostanut, että elintarvikkeiden alkuperämerkintöjä koskevia vaatimuksia tulisi edelleen kehittää ja että alkuperämerkinnöistä tulisi säätää nimenomaan EU-lainsäädännössä. Täytäntöönpanosäädöksillä varmistettaisiin vaatimusten soveltaminen asianmukaisella tavalla kaikissa EU-jäsenvaltioissa.

Koska alkuperämerkintöjä koskevaa EU-lainsäädäntöä ei ole kehitetty toivotulla tavalla, Suomi antoi kansallisen asetuksen (maa- ja metsätalousministeriön asetus eräiden elintarvikkeiden alkuperämaan ilmoittamisesta 218/2017), jolla säädetään elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan sekä maidon ja maitotuotteiden ainesosana käytetyn maidon alkuperämaan ilmoittamisesta. Asetus on voimassa 1.6.2017-30.5.2019. Asetuksen merkintävaatimuksia sovelletaan ainoastaan Suomessa valmistettuihin elintarvikkeisiin.

Elintarviketietojen antamisesta kuluttajille annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 soveltamisalaan kuuluvat kaikki loppukuluttajalle ja suurtaloudelle tarkoitetut elintarvikkeet, myös pakkaamattomat ja ammattikeittiöiden kautta luovutettavat elintarvikkeet. Asetuksessa säädetään kuitenkin ainoastaan pakattujen elintarvikkeiden osalta, mitä tietoja niistä on annettava. Pakkaamattomien elintarvikkeiden osalta täytyy kansallisesti säätää, mitä tietoja on annettava ja miten tiedot on annettava. Suomessa pakkaamattomista elintarvikkeista annettavista tiedoista on säädetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (834/2014).

Kuluttajat ovat erityisen kiinnostuneita lihan ja kalan alkuperämaasta. Taloustutkimuksen Suomi Syö 2015 -tutkimuksen mukaan 88 % suomalaisista kuluttajista pitää lihan alkuperää tärkeänä. TNS Monitor Ruoka 2015 -tutkimuksen mukaan 91 % kuluttajista haluaa selkeät merkinnät elintarvikkeen alkuperämaasta.

Kuluttajainformaation parantamiseksi maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (834/2014) muuttamista siten, että tarjoilupaikoissa kuluttajalle pakkaamattomana luovutettavista elintarvikkeista on kuluttajalle ilmoitettava kuluttajalle tarjottavan aterian ainesosana käytetyn lihan ja kalan alkuperä.

Asetusehdotuksen sisältö

3 § Määritelmät

Pykälään 2 momenttiin lisätään uusi 6 ja 7 kohta, joissa määritellään asetuksen soveltamisalaan kuuluva liha ja kala. Sisällölliset määritelmät ovat asetukseen lisättävässä liitteessä.

Lihan osalta asetuksen soveltamisalaan kuuluvat liitteen A osan mukaisesti naudan-, sian-, lampaan- ja vuohen-, siipikarjan, hevosen-, poron- ja riistanliha. Riistalla tarkoitetaan luonnonvaraista riistaa ja

tarhattua riistaa siten kuin ne on määritelty eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 liitteen I kohdassa 1.5 ja 1.6.

Alkuperämaan ilmoittamista koskeva vaatimus koskee minkä tahansa elintarvikkeen ainesosana käytettyä liitteen A osassa mainittua lihaa. Lihalle ei ole määrällistä kriteeriä, eli ainesosana käytetyn lihan alkuperämaa täytyy ilmoittaa, vaikka lihaa olisi elintarvikkeessa hyvinkin vähän.

Alkuperämerkintävaatimus koskee lihaa siten kuin se on määritelty elintarviketietoasetuksen liitteen VII B osan 17. kohdassa sekä mekaanisesti erotettua lihaa siten kuin se on määritelty mainitun liitteen 18. kohdassa.

Tarjoilupaikassa tarjoiltavien elintarvikkeiden (aterian) ainesosana käytetyn lihan alkuperä täytyy ilmoittaa asetuksen edellyttämällä tavalla **esimerkiksi** seuraavista elintarvikkeista: paistit; pihvit; palapaisti; käritykset; jauhelihapihvit ja -pyörykät; ruokamakkarat (esim. grillimakkarat ja nakit); makaronilaatiko; broilerkiusaus; lasagne; kinkku- ja salamipizza; pyttipannu; lihakeitto, hernekeitto; lihaleikkeleet ja leikkelemakkarat; lihapasteijat; kinkkuvoileivät **jne.**

Alkuperämerkintävaatimus koskee myös yhdistelmätuotteissa ainesosana käytetyn koostetun ainesosan, kuten raaka-lihavalmisteen tai lihavalmisteen, raaka-aineena käytettyä lihaa. Esimerkiksi marinoidut lihatuotteet ovat raakalihavalmisteita. Lihavalmisteita ovat esimerkiksi leikkeleet, makkarat ja kypsennetyt lihapullat. Kun lihavalmisteita tarjoillaan aterian ainesosana, esim. lihapullat tai makkara aterian komponenttina tai kinkkusuikaleet pizzan päällä, kuluttajalle on ilmoitettava lihavalmisteen raaka-aineena käytetyn lihan alkuperä.

Kalan osalta alkuperämerkintävaatimuksen soveltamisalaan kuuluvat liitteen B osan mukaisesti tullinimikkeisiin CN 0302, 0303, 0304 ja 0305 kuuluvat tuoreet ja jäädytetyt sekä jäädytetyt kalat, kalafileet ja muu kalan liha sekä kuivatut, suolatut ja savustetut kalat. Alkuperämerkintävaatimus ei koske äyriäisiä ja nilviäisiä. Kalalla tarkoitetaan sekä pyydettyä että viljeltyä kalaa.

Alkuperämaan ilmoittamista koskeva vaatimus koskee minkä tahansa elintarvikkeen ainesosana käytettyä liitteen B osassa mainittua kalaa. Kalalle ei ole määrällistä kriteeriä.

Tarjoilupaikassa tarjoiltavien elintarvikkeiden ainesosana käytetyn kalan alkuperä täytyy ilmoittaa asetuksen edellyttämällä tavalla **esimerkiksi** seuraavista elintarvikkeista: paistettu kala; savustettu ja hiillostettu kala; lohikiusaus; kalakeitto; graavi kala, sushi, lohivoileipä **jne.**

7 § Muiden kuin allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevien tietojen antaminen loppukuluttajalle pakkaamattomista elintarvikkeista elintarvikkeen vähittäismyyntipaikassa

Asetuksen 834/2014 7 §:ssä säädetään muiden kuin allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevien tietojen antamisesta pakkaamattomista elintarvikkeista sekä vähittäismyyntipaikassa että tarjoilupaikassa. Tarjoilupaikkoja koskevista vaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi uudessa 7 a §:ssä. Asetuksen 7 §:n otsikko muutetaan ja pykälän 2 momentti poistetaan, jolloin pykälässä säädetään ainoastaan elintarviketietojen antamisesta pakkaamattomista elintarvikkeista vähittäismyyntipaikassa. Vaatimukset elintarviketietojen antamisesta vähittäismyyntipaikassa vastaavat voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia.

7 a § Muiden kuin allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevien tietojen antaminen loppukuluttajalle pakkaamattomista elintarvikkeista elintarvikkeen tarjoilupaikassa

Asetukseen lisätään uusi 7 a §, jossa säädetään muiden kuin allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita koskevien tietojen antamisesta kuluttajille tarjoilupaikoissa. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuluttajalle on ilmoitettava elintarvikkeen nimi sekä alkuperämaa tai lähtöpaikka siten kuin elintarviketietoasetuksessa tai sen nojalla säädetään tai siten kuin muussa Euroopan Unionin

lainsäädännössä säädetään. Tarjoilupaikoissa tarjoiltavissa aterioiden esimerkiksi liha ja kala ovat ainesosia, joiden alkuperämaan ilmoittamista ei EU-lainsäädännössä edellytetä. Uuden 7a §:n mukaan tarjoilupaiikassa kuluttajalle tarjoiltavasta elintarvikkeesta on loppukuluttajalle elintarvikkeen nimen lisäksi elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan ja kalan alkuperä.

Tarjoilupaiikoilla tarkoitetaan ravintoloita, lounasravintoloita, kahviloita, grillikioskeja, pitopalvelun tarjoilemia aterioiden, ruokapalveluiden tarjoilemia aterioiden **jne.** Tarjoilupaiikkoja koskevaa säännöstä sovelletaan tarjoilupaiikassa kaikkiin elintarvikkeisiin, jotka tarjoillaan loppukuluttajalle valmiina nautittavaksi siitä riippumatta, nauttiiko kuluttaja elintarvikkeen tarjoilupaiikassa vai ottaako sen mukaansa.

Elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan alkuperä ilmoitetaan tarjoilupaiikassa merkinnällä: ”alkuperämaa: (EU-maan tai muun kuin EU-maan nimi)”. Alkuperämaalla tarkoitetaan sen eläimen, josta liha on saatu, kasvatusta. Naudanlihan kasvatusta määritellään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1760/2000 13 artiklassa säädetyllä tavalla. Sianlihan, lampaan- ja vuohenlihan sekä siipikarjan lihan kasvatusta määritellään komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1337/2013 5 artiklassa säädetyllä tavalla. Hevosen-, poron- riistanlihan osalta ei ole harmonisoituja alkuperämerkintävaatimuksia. Elintarvikkealan toimija täytyy todentaa näiden lihalajien alkuperämaa kaupallisten asiakirjojen avulla tai muulla riittävän yksiselitteisellä tavalla.

Elintarvikkeen ainesosana käytetyn kalan alkuperä ilmoitetaan tarjoilupaiikassa merestä pyydetyn kalan osalta merkinnällä: ”pyyntialue: (FAO:n pääkalastusalueen, suuralueen tai osa-alueen nimi). Merestä pyydetystä kalasta on ilmoitettava pääkalastusalueen nimi, esim. Itämeri, Luoteis-Atlantti, läntinen Keski-Atlantti, itäinen Keski-Atlantti, Lounais-Atlantti. Jos kala on pyydetty Koillis-Atlantilla, Välimerellä tai Mustallamerellä, pääkalastusalueen sijaan on ilmoitettava suuralue (esim. Läntinen Välimeri tai osa-alue (esim. Sardinia). Pyyntialueen nimi on ilmoitettava kuluttajalle ymmärrettävässä muodossa. FAO:n luetteloon pääkalastusalueista, suuralueista ja osa-alueista voi tutustua FAO:n sivuilla: <http://www.fao.org/fishery/cwp/handbook/h/en>

Makeasta vedestä pyydetyn kalan alkuperä ilmoitetaan merkinnällä: ”pyyntialue: (EU-maan tai muun kuin EU-maan nimi). Viljellyn kalan alkuperä ilmoitetaan merkinnällä ”tuotantomaan: (EU-maan tai muun kuin EU-maan nimi). Tuotantomaalla tarkoitetaan maata, jossa kalan loppukasvatusta on tapahtunut.

8 § Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavien tietojen ilmoittamistapa

Elintarviketietoasetuksen mukaan (44.2 art.) jäsenvaltio päättää ilmaisu- tai esitystavasta, jolla allergeeneja koskevat tiedot on annettava pakkaamattomista elintarvikkeista. Elintarviketietoasetuksen tulkintoja koskevassa asiakirjassa todetaan, että kansallisesti voidaan sallia pakkaamattomia elintarvikkeita koskevien allergeenitietojen antaminen suullisesti kuluttajan pyynnöstä edellyttäen, että elintarvikkeen luovutuspaikassa ilmoitetaan selkeästi ja näkyvästi, että tällaiset tiedot ovat pyynnöstä saatavilla.

Pykälän 1 momentin mukaan tiedot pakkaamattomista elintarvikkeista on lähtökohtaisesti annettava kirjallisesti. Tiedot on ilmoitettava loppukuluttajalle elintarvikkeen luovutuspaikassa pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä olevassa helposti havaittavassa ja selkeässä esitteessä tai taulussa tai muulla vastaavalla tavalla. Säännös vastaa voimassa olevan lainsäädännön vaatimusta.

Pykälän 2 mukaan pakkaamattomista elintarvikkeista vähittäismyyntipaikassa annettavat tiedot voi antaa myös suullisesti kuluttajan pyynnöstä edellyttäen, että elintarvikkeen luovutuspaikassa pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä helposti havaittavalla ja selkeällä tavalla ilmoitetaan, että tiedot ovat saatavissa pyydetessä henkilökunnalta tai että tiedot ovat kuluttajan saatavissa kirjallisessa tai elektronisessa muodossa ennen ostopäätöksen tekoa ilman ylimääräisiä kustannuksia. Tämä tieto on annettava kuluttajalle siten, että tieto on nähtävissä elintarvikkeen luovutuspaikassa kaikissa niissä paikoissa, joissa pakkaamattomia elintarvikkeita on tarjolla.

Allergiaa ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevat tiedot voidaan tarjoilupaikassa antaa kuluttajalle 2 momentin mukaisella tavalla suullisesti kuluttajan pyynnöstä. Sen sijaan 7 a §:ssä säädetyt tiedot elintarvikkeen nimestä ja elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan ja kalan alkuperästä on tarjoilupaikassa annettava 1 momentin mukaisella tavalla kirjallisesti.

Voimaantulo:

Asetus tulee voimaan xx.xx.2018.